

A88/17 CO:2082142

29 juni 1988.

BIJZONDERE CPSU-CONFERENTIE VAN EIND JUNI.

De voorbereidingen voor de op 28 juni te openen 19e CPSU-conferentie zijn pas na aanvankelijke ernstige vertragingen goed op gang gekomen en inmiddels vrijwel afgerond. Op 23 mei jl. werd binnen het CC van de CPSU gesproken over de 'theses'* die de conferentie-gedelegeerden aan een oordeel zullen moeten onderwerpen en op 13 mei werd door radio Moskou gemeld dat begonnen was met de (oorspronkelijk voor de maanden april en mei geplande) verkiezing van de afgevaardigden.

Radio Moskou wees er toen op dat de gedelegeerden volgens de instructies van het CPSU-CC-plenum van juni 1987 bij geheime stemming moeten worden gekozen tijdens CC-plenums van de CP-en in de Unierepublieken en tijdens bijeenkomsten van de partijcomite's in de 'Krays' en 'Oblasts'** . Daarbij werd als standpunt van het CC/CPSU onderstreept dat "uitgesproken voorstanders van herstructurering, energieke communisten" afgevaardigd moeten worden, maar dat deze wens niet zoals in het verleden moet worden opgevat als een bevel inzake het te kiezen percentage arbeiders, boeren en vrouwen, omdat thans het belangrijkste politieke doel is "actieve supporters van herstructurering" ter conferentie te krijgen. Deze accentuering duidt erop dat daarover binnen de gelederen van de partij geen overeenstemming bestaat en dat het verzet daartegen kennelijk van een behoorlijke omvang is. Dit betekent ook dat over het resultaat van de conferentie in dit stadium nauwelijks iets met zekerheid gezegd kan worden.

Op 1 juni was de electorale fase, waarin 5000 afgevaardigden werden aangewezen, volgens Novosti "vrijwel afgerond". Hoe een en ander in de praktijk verlopen is, is niet duidelijk. Aangenomen mag worden dat er de

* De belangrijkste daarvan hebben betrekking op de beperking van de zittingsperiodes van partij- en regeringsfunctionarissen tot 10 jaar (in uitzonderlijke gevallen tot 15 jaar) en op een 'diepgaande en volledige democratisering' van de partij en de samenleving.

** Krays en Oblasts zijn twee praktisch met elkaar vergelijkbare regionale onderdelen binnen het Sovjetbestuurssysteem. Zij vormen globaal genomen de tweede bestuurslaag, dwz. na de Unie- en autonome republieken.

nodige problemen zijn geweest, want Novosti wees erop "dat niet iedereen op verantwoorde wijze gehandeld heeft", dat er uit "vele plaatsen" gerapporteerd is dat "sommige partijcomite's betreuwenswaardige oude methoden prefereren" en zich "tot het uiterste hebben ingespannen om eigen kandidaten benoemd te krijgen". In contrast daarmee noemde Tass op 14 mei jl. het voorbeeld van de Kalinin Oblast, waar 44 gedelegeerden waren gekozen uit een totaal van 100 kandidaten en de boodschap hadden meegekregen alleen die resoluties te ondersteunen die het streven naar herstructurering zouden helpen bevorderen. Opvallend is - zoals The Guardian op 27 mei wist te berichten - dat verschillende van GORBACHEV's meest uitgesproken aanhangers uit intellectuele kringen er niet in geslaagd zijn aangewezen te worden als afgevaardigden naar de conferentie.

De basis voor het bijeenroepen van een partijconferentie is terug te vinden in artikel 40 van de CPSU-statuten, waarin staat vermeld dat in de periodes tussen de eens in de vijf jaar te houden CPSU-congressen het Centraal Comité van de partij gemachtigd is een zg. Al-Unie Partijconferentie bijeen te roepen als "dwingende aangelegenheden van partijpolitieke aard" bespreking behoeven. De regels waaraan men zich tijdens zo'n conferentie dient te houden, worden door het CC/CPSU van te voren vastgesteld.

De partijconferentie van eind van deze maand is de negentiende in een reeks, die volgens de officiële telling begon in december 1905 toen in Finland door de Russische Sociaal Democratische Arbeiderspartij (RSDAP)* de Eerste Conferentie werd gehouden en waarvan er nog zes zouden volgen voor de Oktoberrevolutie van 1917. De meeste partijconferenties vielen echter in de (opbouw)periode tussen 1918 en 1932, toen er met min of meer regelmatige tussenpozen tien werden uitgeschreven. De eerste vier van deze 17 bijeenkomsten waren - zoals Oleg OBICHKIN van de Sovjetacademie van Sociale Wetenschappen het op 5 april jl. in Morning Star formuleerde - ingegeven door de behoefte om de "toegenomen activiteit van de proletarische massa's te vertalen in nieuwe vormen van strijd en meer democratische organisatiepatronen" en door de "dringende noodzaak tot gedachtenuitwisseling onder partijactivisten". Met name de conferenties van de jaren twintig zijn voor de CPSU van grote betekenis geweest, omdat daar gesproken werd over cruciale zaken als de partijstatuten, de inrichting van de Sovjetsamenleving, de economie en de politiek van het land en de strijd tegen het Trotskisme en andere oppositionele groeperingen en facties. De tot nu toe laatste en 18e partijconferentie is begin 1941 gehouden toen de gedelegeerden zich mochten buigen over de inhoud van het derde vijfjarenplan. Daarna werden de bepalingen over het bijeenroepen van partijconferenties uit de CPSU-statuten geschrapt, totdat zij tijdens het 23e partijcongres van 1966 opnieuw erin zouden worden opgenomen.

Het zal duidelijk zijn dat een partijconferentie, zoals die nu op het programma staat, wezenlijk verschilt van een CPSU-congres ** . Het

* Binnen deze partij vonden niet alleen sociaal-democraten een onderdak, maar ook andere stromingen, waaronder die welke later o.l.v. LENIN uit zou groeien tot een communistische partij. Dit organisatorisch verband zou - met de nodige problemen - blijven functioneren tot en met de Zevende Conferentie in deze reeks. De Zevende van april 1917 werd georganiseerd door de RSDAP(B), d.w.z. de 'bolsjewistische' vleugel daarbinnen.

** Behalve 18 conferenties zijn er (tot 1941) eveneens 18 partijcongressen gehouden, waarvan een deel overigens eveneens viel in de periode voorafgaande aan de Oktoberrevolutie.

partijcongres is binnen de CPSU statutair (art.31) het hoogste orgaan, dat vroeger om de vier en tegenwoordig om de vijf jaar gehouden moet worden. De deelnemers daaraan spreken zich uit over het CPSU-program, bepalen de strategie en de politieke lijn van de partij, beslissen over belangrijke kwesties op het terrein van het openbare en economische leven, kiezen de leden van het centraal comite en van andere centrale organen en roepen deze ter verantwoording. Bij dit alles gaat het om formele bevoegdheden, want gebruikelijk is in ieder geval tot nu toe dat het partijcongres zich conformeert aan de desbetreffende voorstellen van het Politburo. Belangrijk is echter dat formele beslissingen van partijcongressen bindend zijn voor de hele partij en feitelijk kracht van wet hebben, zoals dat trouwens ook het geval is met beslissingen die genomen worden tijdens CC-plenums in de periodes tussen twee partijcongressen.

Dit is wezenlijk anders bij resoluties, die tijdens partijconferenties worden uitgevaardigd. Deze hebben slechts het karakter van een advies en worden pas bindend wanneer zij door het Centraal Comite of door een Partijcongres worden overgenomen en bekrachtigd. Dit hangt samen met het feit dat het bijeenroepen van partijconferenties een prerogatief is van het CC, wat dus ook betekent dat een conferentie daaraan feitelijk ondergeschikt is. Dit impliceert dat van de komende partijconferentie geen 'besluiten', maar 'aanbevelingen' te verwachten zijn en dat de overneming daarvan door het CC afhankelijk is van de aanhang die GORBACHEV binnen dit gremium heeft. Saillant is in dit verband dat - toen een goed jaar geleden de partijconferentie werd aangekondigd - bepaald werd dat 20% van de leden van het CC tijdens die bijeenkomst zou mogen worden vervangen. Daarover is echter in de op 23 mei door het CC aangenomen conferentie-theses niets terug te vinden. Het is niet uitgesloten dat conservatieve krachten in de partij daarin de hand hebben gehad.

In ieder geval kan ervan worden uitgegaan dat de komende partijconferentie zal fungeren als een arena waarbinnen uitgesproken voor- en tegenstanders van het hervormingsbeleid van GORBACHEV met elkaar in de slag kunnen. Het resultaat zal uiteindelijk kunnen dienen als graadmeter voor de machtspositie van de partijleider. Gezien de inzet - met name de voortzetting van het beleid van glasnost en democratisering van de Sovjetsamenleving - gaat het hier om een politieke gebeurtenis van de eerste orde.